

Een tamme hoornaar

Roman

V.C. van Urk

*Voor B. en I.
omdat jullie er niks aan konden doen.*

© **2026, Valentijn van Urk**

Eerste druk, mei 2026

ISBN 978-94-6247-373-7

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar worden gemaakt in enige vorm of op enige wijze, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

*“Hey, I'm not okay,
I like the darker side of me, that part of me
comes out to play when I'm with you.
Bite the apple, baby.”*

(from: NOT OK, by 5 Seconds of Summer)

Elke gelijkenis met (psychische) memoires of situaties in dit verhaal,
berust op louter toeval.

Bij deze roman hoort een Spotify-playlist van 28 minuten totaal, die qua gevoelswaarde aansluit bij de inhoud van het verhaal. Deze muziek kan voorafgaand aan het lezen beluisterd worden, achteraf, of juist nadat het boek een periode niet is aangeraakt. Scan de QR-code om direct naar de playlist te gaan; vergeet niet de shuffle modus op Spotify uit te zetten voor de meest complete beleving.

1.

Als kind had ik niet door dat ik anders was dan de rest. Nu zullen er meer zijn op deze aardbol die iets soortgelijks beweren, maar voor dit verhaal boeit dat niet. Wat wel relevant is, is hoe ik met deze vreemde staat van zijn, waar ik dacht voor te kunnen kiezen, de stappen door mijn jeugd moest zetten. Met elk verjaardag die verstreek keek ik meer op tegen die van volgend jaar. Ik snapte niet waarom ouder worden, en niet in de laatste plaats het bewustzijn waarmee dit gepaard gaat, als zo volstrekt logisch wordt ervaren door de grote meerderheid. Waar overigens maar weinigen toe gerekend willen worden, want ja: iedereen is anders dan de rest.

De vragen die ik als jong kind stelde werden weliswaar door anderen op prijs gesteld, maar meestal niet beantwoord; en al helemaal niet naar mijn tevredenheid. Een voorbeeld: tijdens lunchtijd op mijn basisschool bleven alle kinderen over. Waarom zou dat beter of slechter zijn dan tussen de middag langs huis, zoals op andere scholen gebruikelijk was? Niemand die me hier duidelijkheid over kon verschaffen. Een menselijke keus, geen wet van de natuur, dat begreep ik zelfs als achtjarige. Desalniettemin gepresenteerd als een onwrikbaar gegeven. Slecht nieuws, zogenaamd leuk verpakt als een soort sinterklaassurprise: "wees blij dat je niet twéemaal per dag op en neer hoeft te fietsen joh!" Met zulke assertieve leerkrachten is er geen pestkop nodig om iemand te wijzen op de pikorde binnen een klaslokaal.

Het opmerkelijke aan dit soort observaties (die ik natuurlijk pas als volwassene geheel kon uitdenken) was

dat ik ze, ondanks mijn leeftijd, binnen in mij al wel volledig gewaar was. Ik nam waar, en de situaties namen mij waar, waarna ik de situaties opnieuw waarnam. Zonder mij erin hadden ze niet plaatsgevonden, en het feit dat ze nog altijd in mij voortleven, geeft ze bestaansrecht. Dat laatste is natuurlijk niet iets waar anderen het mee eens hoeven zijn. Ik veronderstel dat men sowieso wel wat beters te doen heeft.

Het werd er niet overzichtelijker op toen ik ouder werd. Als prepuber bleef ik apart. Een term, door mijn vader in mijn leven gedropt, die insinueerde dat er ook zoiets als postpuberen zou bestaan. Een compleet spectrum dus, waar de man zich zonder enige bronvermelding toch regelmatig op beriep.

Ik wilde graag merkkleding, maar nam ondertussen genoegen met de broeken die mijn moeder als 2-voor-1 aanbieding meebracht uit de stad. Ik vond regelmatig dat ik te weinig zakgeld hád, maar nooit dat ik te weinig kreeg. Voor datgene wat ik vriendschap noemde ging overigens hetzelfde op, dat ene belachelijke jaar daargelaten.

De continue gekte in mij die kwam en ging, werd zelden door iemand begrepen. Of beter gezegd: niemand deed moeite om die te willen begrijpen, want voor de neutrale toeschouwer leek ik vaak genoeg normaal, middelmatig. Misschien was dat maar goed ook, anders hadden mijn ouders waarschijnlijk wel doorgezet met hun plannen om mij naar een privéschool te sturen. Ze zullen wel gedacht hebben: "Het groeit nog steeds en gaat niet met foute types om." Een rake constatering, die een raamwerk geeft waar je als vader en moeder (afzonderlijk van elkaar) vrede mee kan hebben. Zolang je niet door de politie

gebeld wordt, is er geen onschuld die bewezen dient te worden. Aan het eind van elke dag wenste ik hen welterusten, zij mij ook. Soms ging er een hele week voorbij waarop we niets anders tegen elkaar zeiden. Het geluk dat nooit geogst hoefde te worden groeide mee, soms meer als onkruid, maar toch. In mij bleef de twijfel bestaan, over waarom ze meenden dat ik de kers op hun taart was. Hoe kunnen ouders hun eigen, elementaire zelf laten afhangen van een wezen dat niet terugpraat wanneer zij dat het liefste willen? Een stuntelig zoogdier, herkauwend op het eigen lot, tot frustratie van scheppende krachten. Wie niet beter zou weten, zou denken dat nageslacht krijgen voor de meeste mensen toch vooral een manier is om zich te onttrekken aan wat ik zojuist beschreef: actief nadenken over wat hun *Ich* en *Über-Ich* karakteriseert. De paradox van het ouderschap: dat je het kind in jezelf moet overtuigen dat het nu volwassen is.

Ik herinner me een zonnige middag, met rechts van mij het zeldzame gezelschap van een klasgenote, wonend in dezelfde wijk als die van mij. Ze fietste naast mij toen ze vanuit het niets haar linkerhand in de binnenkant van mijn elleboog haakte, stopte met trappen en zich vervolgens voort liet trekken dankzij mijn inspanning. Dit fenomeen was mij niet onbekend, in die zin dat ik het weleens om mij heen zag bij anderen. Nooit had ik er echter rekening mee gehouden dat dit mij kon overkomen. Overkomen ja, een ander woord valt er haast niet op te plakken. Terwijl het gesprek dat we voerden door kabbelde, onze jassen onder onze snelbinders, leek er iets onomkeerbaar veranderd. Wij waren plotseling één wezen, via haar hand en mijn elleboog verbonden, rijdend op vier in plaats van twee maal twee wielen. Deze entiteit kon niet

teruggedraaid worden, hooguit geslachtofferd. Iets wat een kwartier later gebeurde, toen zij rechtsaf sloeg waar ik rechtdoor ging.

De lichtheid waarmee ik mezelf had leren fietsen, voordat zij als rijder met haar laconieke actie kortstondig maar doeltreffend mijn tempo had weten te bepalen, was me voorgoed ontnomen. Nog altijd wanneer ik een fiets bestijg is mijn eerste aanname dat ik wind tegen zal hebben. Het naaste van dit alles is dat zij het waarschijnlijk nooit zo bedoeld heeft.

2.

Waarom vieren mensen hun verjaardag? Er is echt geen enkele diersoort die zichzelf kalenders heeft opgelegd, laat staan om het verstrijken van een daarbij horende eenheid als mijlpaal voor het individu te beschouwen. Het valt nog te begrijpen dat hele bevolkingsgroepen gezamenlijk winst kunnen behalen met een zekere vastlegging van de seizoenen, middels de uren van de klok. De oogst moet toch gedaan. Er zal ongetwijfeld een ideaal evenwicht bestaan tussen het inwonersaantal van een streek of land, en het hanteren van dagen, weken en maanden. Een werkbaar scenario ontspringt dan, waar de overgrote meerderheid van profiteert – zeker wanneer het alternatief is om werkelijk *alle* bezigheden zonder enige notie van tijd (of moet ik zeggen historie?) aan te vliegen. Maar nog altijd ben ik er van overtuigd dat het vieren van een verjaardag in de regel meer hinder oplevert voor de maatschappij, dan dat de jarige er daadwerkelijk van profiteert. Ik kan me niet voorstellen dat, indien er onder Neanderthalers eentje meende jarig te zijn, de rest van de stam ook al het werk liet vallen zodat er gefeest kon worden. Nog voor de zon weer op zou komen, stellen de wolven orde op zaken. Misschien is dat overigens wel de reden dat Neanderthalers het niet gehaald hebben tot, laten we zeggen de verlichting; wat mijn hypothese alleen maar meer zou onderbouwen.

Nu ben ik helaas ook tot een kind van mijn tijd verworpen. Ik leerde lopen, praten en schrijven in het laatste hoofdstuk van de twintigste eeuw. Bij ons geen kindersterfte of grootouders die nog veertien uur per dag hadden gewerkt. Wel was er de tweede wereldoorlog. Mijn opa en oma van vaders kant hadden de hongerwinter meegemaakt op respectievelijk hun achtste en zevende

levensjaar. Waar hun ouders hen ongetwijfeld hadden voorbereid op een vlekkeloze route door op z'n minst de basisschooljaren, gooide de bezetter roet in het eten, soms letterlijk. Mijn opa vertelde me als kind dat hun kachel thuis overdag gestookt werd om de bakstenen muren zo warm mogelijk te krijgen, zodat die 's avonds nog wat warmte afgaven. Zoals veel zaken waren hout en kolen ook regelmatig op de bon. De bitter cynische keerzijde was dat mijn opa op zijn vijfde al wist hoe hij, zonder zijn vingers te branden, aardappels tussen de smeulende kooltjes moest drukken om ze gaar te krijgen. Dit voordat de hitte, sowieso te weinig om nog een hele pan aan de kook te houden, echt vervlogen was. “De grote aardappels in het midden, de kleintjes aan de rand. Als ze dan na een uur klaar waren, de as er even afspoelen met wat water en dan smulden we alsof we popcorn zaten te eten bij een film! Maar wij hadden natuurlijk geen televisie, dus de nagloeiende haard was waar we het mee moesten doen. Gelukkig hadden we een dampspel, waarmee we ons vermaakten. Met een kruik tussen ons in speelde ik in bed de hele avond tegen mijn oudere zus, net zolang tot één van ons in slaap viel.” De warme, diepe kraak in de stem van mijn opa klonk voor mij dan bijna tastbaar, met een zekere charme, ondanks dat de *schmerz* die erin doorzong niet weg te nemen was.

Van mijn vaders moeder kreeg ik op mijn vierde verjaardag onder meer een stapeltje schriften op A5-formaat, allerlei verschillende soorten. Met lijntjespapier, vierkantjes; ook een tekenschrift met enkel blanco pagina's. Of mijn oma geen flauw benul had van wat er van een basisschoolkind op dag één verwacht werd, of dat ze bij mij talenten onder de oppervlakte zag die niemand anders bespeurde, weet ik niet. Feit is dat ze, met een heel gedicht bij de

schriftjes, duidelijk veel waarde leek te hechten aan dat haar kleinkind nu een eerste voetstap in het onderwijs zette. Ik heb er even naar geleden en de schriften kort doorgebladerd, maar mijn verbeeldingskracht was klaarblijkelijk nog niet sterk genoeg om er langer dan een minuut echt door geboeid te worden. Het dubbelloops watergeweer dat ik dezelfde ochtend van mijn ouders had gekregen, met volle watertank bijna te zwaar voor mij om vast te houden, had tien keer meer aantrekkingskracht. Het tekenschrift van mijn oma heb ik na die verjaardag nog een poosje op mijn kinderbureautje gehad en ook wel gebruikt. De andere exemplaren vonden hun eindbestemming, althans zo leek het, aan een zijkant in mijn boekenkast naast een hele reeks voorleesboeken.

3.

Op vrijdagmiddag 3 juni 2005 vond in Nederland het centraal eindexamen muziek, vwo, eerste tijdvak plaats. Het was een warme dag, zo één waarop je zonder jas naar school kon fietsen. Één van de opgaven van het examen ging over de tweede acte van de opera “Tosca” van Puccini. Nooit had ik die muziek gehoord, dus toen ik het eindexamen kort doorbladerde aan de start van de drie uren in het broeierige gymlokaal, wist ik niet of het erin zat om de acht die ik me als cijfer ten doel gesteld had, te verzilveren.

Voor wie nooit een centraal eindexamen voor het vak muziek heeft afgelegd: er is niet de mogelijkheid om zelf te kiezen in welke volgorde je de opgaven wil beantwoorden, zoals dat wel kan bij bijvoorbeeld Engels of scheikunde. De examiner kent heel duidelijke instructies op welke tijdstippen specifieke geluidsfragmenten worden afgespeeld, alsmede hoe vaak deze herhaald mogen worden. Indien je als examenkandidaat op dat moment je focus niet hebt, is de kans aannemelijk dat je bepaalde vragen sowieso niet goed meer gaat beantwoorden. Zeker als het niet om meerkeuzevragen gaat.

Met enige regelmaat zoek ik ook nu, na bijna twee decennia, nog online naar het correctievoorschrift (lees: de antwoorden) van dit specifieke eindexamen. Veel van de indrukken die ik destijds na drie uur zweten meenam uit dit gymlokaal zijn inmiddels vervlogen. Ik heb geen idee meer wie de examiner in kwestie was. Nog altijd zou ik geen maat van de tweede acte van Tosca kunnen voorzingen. Het feit dat ik dat examen toch haalde en slaagde voor muziek met een zeven als eindcijfer, stemt mij melancholisch, op zo'n manier dat het ergens in mij

een schuilplaats biedt om naar terug te keren, tijdens momenten in mijn leven waarop ik vermoed dat Puccini mij hoogstpersoonlijk zou kunnen redden, maar dit natuurlijk nooit gaat doen.

Een belangrijk detail over mijn eindexamen muziek zou ik haast vergeten. Het betrof het laatste examen in het gehele eerste tijdvak. Aangezien muziek in die tijd een keuzevak was, waren bijna al mijn andere klasgenoten de dag ervoor al met hun zomervakantie begonnen; de enkeling die zich meende te moeten voorbereiden op een herexamen daargelaten.

Voor mij gold dat ik dus nog een laatste horde diende te nemen, en wel met muziek, dat ik toch als één van mijn lievelingsvakken was gaan beschouwen. De zon die ik op mijn gezicht voelde op de heenweg naar het schoolgebouw, inspireerde me.

Ik hoopte op een opgave rondom Fauré, wiens “Messe basse voor vrouwenstemmen” uitvoerig door ons als klas bestudeerd en uitgevoerd was in de vijfde klas. Of wellicht een Nederlandse band zoals Golden Earring, die ik niet alleen live had gezien, maar ook muzikaal op waarde wist te schatten. Het werd dus Puccini. Het spijt me echt voor deze grootse Italiaanse componist dat uitgerekend zijn werk door mij als bleke, koffieslurpende scholier in de vroege 21e eeuw, schouderophalend werd beluisterd. Niet om het mooi te vinden, maar om er een diploma mee veilig te stellen. Een voldoende volstond, een voldoende die natuurlijk nooit met zulk soort schoonheid in verband zou mogen worden gebracht.

Toen voor de allerlaatste keer in mijn middelbare schoolcarrière uiteindelijk de bel klonk en ik bezweet naar buiten liep, spoelde een opluchting over mij heen die ik daarna nooit meer als zodanig ervaren heb. Ik fietste het

centrum in, waar de zon alleen nog maar feller leek te schijnen en gunde mezelf een nieuw shirt van een kostbaar merk.

Op 16 juni 2005 zou ik met mijn vingers gekruist een telefoontje krijgen, met de mededeling dat ik geslaagd was. Waar mijn moeder en vader stonden te juichen, kwam het grootste compliment voor mij van de stem van binnenuit: “Nou nou, je hebt het geflikt hoor!” Er hing een nonchalante glimlach om mijn lippen en hoewel ik oogcontact maakte met mijn ouders, hadden ze geen weet van wat er, buiten hun voorstellingsvermogen om, zojuist in mijn hoofd was gezegd.

Wat is eigenwaarde en hoe ontwikkel je die? Zonder rolmodellen of juist slechte voorbeelden, kan een mens zich natuurlijk niet ontplooien tot een rijk en gelaagd individu, met een dito gevoelsleven. Het respect voor jezelf hoeft op een dag niet meer af te hangen van wat anderen over je denken, maar ja, hoe dat streven te verzilveren? Betreft het wel één punt in de tijd? Of is het meer als een zwembad waar je eerst in leert zwemmen, om daarna het diepe op te kunnen zoeken? Met als bijvangst dat zodra je het water verlaat je, vanwege de rimpelende huid die zich in je vingertoppen heeft gevormd, met terugwerkende kracht herinnerd wordt aan het leertraject dat je aflegde?

Er is veel te koop op deze planeet, maar eigenwaarde dient ieder mens voor zichzelf uit te vinden. Met afstand het zwaarste juk waarmee de evolutie ons heeft opgezadeld. Een mens zonder eigenwaarde is als een duif in de binnenstad: overgeleverd aan genade.

4.

Wie in gedachten terugreist naar de eigen kindertijd komt onherroepelijk de vreemdste herinneringen tegen. Het frappante is dat beelden, geluid, geuren en smaken van passages uit het verleden, enkel in jouw hoofd opnieuw ervaren worden. Soms wil je in enthousiasme je medemens aanklappen, zoekend naar erkenning voor wie en waar jij ooit moet zijn geweest. Het is niet ondenkbaar dat die erkenning vervolgens geveinsd wordt, wat nog altijd beter is dan een meewarige blik of ogen vol vraagtekens, maar een ander heeft natuurlijk niet jouw zintuigen of hormoonhuishouding. Zelfs als diegene hetzelfde zou hebben ondergaan, is dat geen argument om te denken dat er voor werkelijk ieder individu een ankerpunt is.

Toen ik acht jaar oud was, kon ik op een ochtend niet naar school. Ik was geveld door griep. Mijn vader werkte die dag vanuit huis en snapte eerder dan mijn moeder dat het geen theater was en meldde mij ziek. Het gemak waarmee dit gebeurde verbaasde me, zo weet ik nog, ondanks mijn malaise.

Nadat ik in pyjama in het tweepersoonsbed van mijn ouders was gaan liggen, hoorde ik vanaf de zolderkamer het zacht getik op mijn vaders toetsenbord. Af en toe zuchtte hij, bleef het enkele seconden stil, waarna het typen weer vervolgde. Hieruit maakte ik op dat zijn schrijfwerk (dat hij in opdracht uitvoerde) niet zo vloeiend verliep als hij zou willen. Ik had een sjaal om mijn hals en miste mijn eigen juf, die altijd zo complimenteus was over mijn handschrift en spelling. Een scherpe keelpijn maakte dat ik moeilijk kon slikken; zelfs met een slok water had ik het gevoel dat er ergens achter mijn huid een mes vast zat.

Terwijl ik op de wekker op het houten nachtkastje de kwartieren zag verstryken, begon mijn hoofd te wennen aan de aparte maat van vrijheid die mij onverwacht ten deel was gevallen, dankzij een virus dat blijkbaar ergens diep in mij rondwaarde. Aangezien ik letterlijk niks beters te doen had dan in bed liggen, en slechts kon putten uit enkele jaren aan actieve herinneringen, ging mijn fantasie alle kanten op. Het is fascinerend om, juist vanuit mijn heden, te constateren dat ik als kind misschien wel betere verhalen verzond dan nu. Wanneer en hoe bouw je voor jezelf de remschijven in je geheugen, die maken dat je in je latere leven geen wartaal uitslaat? De menselijke natuur lijkt soms een weeffout te hebben, zodra je beseft dat het de creativiteit van onze denkkraft is, die ons in miljoenen jaren vooruit heeft gekregen. Ons fysiek gestel maakt nog altijd weinig indruk op vrijwel alle diersoorten; hun vecht- of vluchtstrategie wordt evolutionair gezien geenszins beïnvloed door hoe deze vreemde aapmens zich tot hen meent te verhouden. Al wensen we regelmatig dat het wel zo is.

Aan het eind van de morgen, het zal half twaalf geweest zijn, hoorde ik mijn vader opstaan in zijn kantoor en de trap afdalen. Toen hij naast het bed stond, vertelde ik hem dat ik nog steeds veel keelpijn had. Zonder iets te zeggen liep hij de kamer uit en ik hoorde hem zoeken in de kast op de overloop, waar mijn ouders een medicijnendoosje bewaarden, zo wist ik. Na enkele seconden kwam hij terug met een doosje Strepsils met sinaasappelsmaak. “Dit zijn keelsnoepjes voor grote mensen, die erg goed helpen tegen keelpijn” zei hij geduldig. “Als je wil mag je er wel één opzuigen, misschien helpt het. Je mag er vandaag maximaal drie nemen.” Hij overhandigde mij het doosje alsof het een

kostbaar sieraad was. Op een bepaalde manier schaarde ik het op dat moment ook onder die categorie. Medicijnen die voor volwassenen bedoeld waren; dat moest wel de genadeklap betekenen voor mijn keelpijn. Terwijl ik het doosje opende en constateerde dat er slechts één Strepsil uit de verpakking gedrukt was, liep mijn vader opnieuw de kamer uit, en nam nog een trap naar beneden. Zijn pantoffels op de stoffen bekleding van de traptreden maakten bij elke stap een kleine, sloffende sleepbeweging, voordat hij zijn voet daadwerkelijk optilde om in zijn geheel te verplaatsen. Eenmaal beneden, hoorde ik hem in de keuken de vriezer openen en enkele boterhammen op het aanrecht leggen om te laten ontdooien.

Wat is een kind zonder de geluiden van een huis? Het zachte tikken van de wekker, dat de hele ochtend al naast mij was doorgedaan? Ik hoorde mijn vader een lucifer aansteken, automatisch probeerde ik de geur van zwavel en rook erbij op te roepen. Hij zette een pan op het gasfornuis; even later hoorde ik smeltende boter sissen. Ik keek opnieuw naar het doosje Strepsils in mijn hand en drukte er voorzichtig eentje door het aluminiumfolie heen. Ik rook eraan; een geur die me deed denken aan wine gums was de beste beschrijving die ik kon bedenken. Aangezien ik van wine gums hield was dat zeker uitnodigend, ware het niet dat ik als kind niet echt happig was op medicatie. Op mijn vierde was ik al eens voor de leeuwen gegooid toen een voetwrat zonder genade werd aangestipt met vloeibare stikstof. Na meerdere valpartijen op het schoolplein, geloofde ik inmiddels ook niets meer van de belofte dat Betadine niet zou prikken op een schaafwond. Een gezond wantrouwen had zich dus van mij meester gemaakt, wat resulteerde in dat ik de oranje

pastille eerst voorzichtig midden op mijn tong legde, om te kunnen proeven of het ding niet stiekem galbitter bleek. Ondertussen hoorde ik beneden eierschalen breken op de rand van de pan, onmiddellijk gevolgd door het knetteren van vloeibaar ei in hete boter.

Ik sloot mijn mond voorzichtig. Een zoete sinaasappelsensatie knalde langs mijn gehemelte, via de achterkant van mijn hoofd mijn neusholtes in. Dit was veel lekkerder dan ik mij had voorgesteld, en kon bijna voor snoepgoed doorgaan! Opeens begreep ik waarom mijn vader had gezegd dat ik er maar drie per dag zou mogen innemen.

In de minuten waarop ik de Strepsil langzaam opzoog, leek mijn keelpijn als sneeuw voor de zon te verdwijnen. Ik proefde wel duidelijk een bijmaak die, zo maakte ik op, aan de werkzame stof te danken zou zijn. Mijn vertrouwen in de medische wetenschap leek plotsklaps hersteld. Terwijl de geur van gebakken eieren inmiddels de verdieping waar ik lag bereikt had, hoorde ik mijn vader de gaspit en de afzuigkap uitzetten. Hij liep de trap weer op en meldde dat hij een lunch klaar had. Aangezien een beschuit met chocoladepasta mijn hele ontbijt was geweest, had ik trek; iets wat mijn vader zichtbaar deugd deed. “Heb je er één genomen?” vroeg hij terwijl zijn ogen ter hoogte van het doosje Strepsils bleven hangen. Ik antwoordde bevestigend, kwam uit bed en liep achter hem aan naar beneden.

We lunchten samen in stilte, terwijl ik een oude Donald Duck herlas. Het smaakte me goed, misschien wel omdat er zoveel liefde in het bakken van de eieren leek te zitten. Helaas moest ik, terwijl ik mezelf weer terugtrok in mijn ouders bed, gewaarworden dat het pijnstillende effect van de Strepsil slechts zo'n dertig minuten aanhield. De